

Karta bezpečnostných údajov

podľa UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9)

Prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)

Prepracované dňa: 26.06.2023

Katalógové číslo: 310200WW

Strana 1 z 9

ODDIEL 1: Identifikácia látky/zmesi a spoločnosti/podniku**1.1. Identifikátor produktu**

Prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)

Názov látky: prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)
Č. CAS: 503-74-2

1.2. Relevantné identifikované použitia látky alebo zmesi a použitia, ktoré sa neodporúčajú**Použitie látky/zmesi**

Výhradne pre arómy pre potraviny a krmivá

1.3. Údaje o dodávateľovi karty bezpečnostných údajov

Firma: Axxence Aromatic GmbH
Ulica: Tackenweide 28
Miesto: D-46446 Emmerich am Rhein
Telefón: + 49 2822 68561 0   Telefex: + 49 2822 68561 39
e-mail: info@axxence.com
Partner na konzultáciu: Andreas Goertz   Telefón: + 49 2822 68561 37
e-mail: andreas.goertz@axxence.com
Internet: www.axxence.de
Informačné oddelenie: QM - Regulatory Affairs

1.4. Núdzové telefónne číslo: +49 2822 68561 99**ODDIEL 2: Identifikácia nebezpečnosti****2.1. Klasifikácia látky alebo zmesi****UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9)**

Akútna toxicita: Acute Tox. 5 (dermálne)
Akútna toxicita: Acute Tox. 5 (orálne)
Žieravosť/dráždivosť kože: Skin Corr. 1B
Nebezpečnosť pre vodné prostredie: Aquatic Acute 3

2.2. Prvky označovania**UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9)****Výstražné slovo:** Nebezpečenstvo**Piktogramy:****Výstražné upozornenia**

H227   Vznietlivá kvapalina.
H303+H313   Môže byť škodlivý pri požití alebo kontakte s pokožkou.
H314   Spôsobuje vážne poleptanie kože a poškodenie očí.
H402   Škodlivý pre vodné organizmy.

Bezpečnostné upozornenia

P210   Uchovávajte mimo dosahu tepla, horúcich povrchov, iskier, otvoreného ohňa a iných zdrojov zapálenia. Nefajčite.
P260   Nevdychujte prach/dym/plyn/hmlu/pary/aerosóly.
P273   Zabráňte uvoľneniu do životného prostredia.
P280   Noste ochranné rukavice/ochranný odev/ochranné okuliare/ochranu tváre/prostriedky na ochranu sluchu.
P301+P330+P331   PO POŽITÍ: vypláchnite ústa. NEVYVOLÁVAJTE zvracanie.
P317   Vyhľadajte lekársku pomoc.

Karta bezpečnostných údajov

podľa UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9)

Prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)

Prepracované dňa: 26.06.2023

Katalógové číslo: 310200WW

Strana 2 z 9

P302+P317	PRI KONTAKTE S POKOŽKOU: Vyhľadajte lekársku pomoc.
P354	Okamžite opláchnite vodou v trvaní niekoľkých minút.
P361	Všetky kontaminované časti odevu okamžite vyzlečte.
P363	Kontaminovaný odev pred ďalším použitím vyperte.
P304+P340	PO VDÝCHNUTÍ: Presuňte osobu na čerstvý vzduch a umožnite jej pohodlne dýchať.
P316	Okamžite vyhľadajte pohotovostnú lekársku pomoc.
P305+P354+P338	PO ZASIAHNUTÍ OČÍ: Okamžite opláchnite vodou v trvaní niekoľkých minút. Ak používate kontaktné oovky a ak je to možné, odstráňte ich. Pokračujte vo vyplachovaní.
P317	Vyhľadajte lekársku pomoc.
P403	Uchovávajte na dobre vetranom mieste.
P405	Uchovávajte uzamknuté.
P501	Zneškodnite obsah/nádobu .

2.3. Iná nebezpečnosť

Nie sú k dispozícii žiadne informácie.

ODDIEL 3: Zloženie/informácie o zložkách**3.1. Látky**

Sumárny vzorec:	C5 H20 O2
Molekulárna hmotnosť:	102,13

Nebezpečné obsiahnuté látky

Č. CAS	Označenie	Podiel
	Klasifikácia (UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9))	
503-74-2	prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)	100 %
	Acute Tox. 5, Acute Tox. 5, Skin Corr. 1B, Aquatic Acute 3; H313 H303 H314 H402	

ODDIEL 4: Opatrenia prvej pomoci**4.1. Opis opatrení prvej pomoci****Všeobecné inštrukcie**

Poskytovateľ prvej pomoci: Dbajte na vlastnú bezpečnosť! Zasiahnutého z nebezpečnej oblasti vynesite a uložte do ľahu.

Pri vdýchnutí

Zabezpečte prívod čerstvého vzduchu. Lekárske vyšetrenie nevyhnutné.

Pri kontakte s pokožkou

Po kontakte s pokožkou je potrebné ju umyť veľkým množstvom Voda a mydlo. Všetky kontaminované časti odevu okamžite vyzlečte a pred ďalším použitím vyperte. Ak sa objaví podráždenie pokožky, vyhľadajte lekársku pomoc/starostlivosť.

Pri kontakte s očami

Po kontakte s očami okamžite opláchnite tečúcou vodou otvorené viečko po dobu 10 až 15 minút a vyhľadajte očnému lekárovi.

Pri požití

Pri vracaní dbajte na nebezpečenstvo aspirácie. Ústa okamžite vypláchnite a zapite dostatočným 1 pohár vody. Nevyvolávajte zvracanie. Možné škodlivé účinky na ľudí a možné symptómy: Perforácia žalúdka. Okamžite privolajte lekára. Nepiť žiadne neutralizačné prostriedky.

4.2. Najdôležitejšie príznaky a účinky, akútne aj oneskorené

Nie sú k dispozícii žiadne informácie.

4.3. Údaj o akejkolvek potrebe okamžitej lekárskej starostlivosti a osobitného ošetrovania

Symptomatické ošetrovanie.

ODDIEL 5: Protipožiarne opatrenia

Karta bezpečnostných údajov

podľa UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9)

Prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)

Prepracované dňa: 26.06.2023

Katalógové číslo: 310200WW

Strana 3 z 9

5.1. Hasiace prostriedky**Vhodné hasiace prostriedky**

Hasiace opatrenia prispôbiť podmienkam prostredia.

5.2. Osobitné druhy nebezpečnosti vyplývajúce z látky alebo zo zmesi

Nezápalný. Výpary môžu tvoriť so vzduchom výbušné zmesi.

5.3. Pokyny pre požiarnikov

Noste respirátor nezávislý na okolitom vzduchu a odev chrániaci pred chemikáliami. Celoochranný odev.

Ďalšie inštrukcie

Na ochranu osôb a chladenie nádob nasadiť v ohrozenej oblasti striekajúci prúd vody. Plyny/výpary/hmlu zrazte prúdom vody. Kontaminovanú vodu na hasenie požiaru zbierajte oddelene. Nedovoľte, aby vnikla do kanalizácie alebo podzemných vôd.

ODDIEL 6: Opatrenia pri náhodnom uvoľnení**6.1. Osobné bezpečnostné opatrenia, ochranné vybavenie a núdzové postupy****Všeobecné pokyny**

Dbajte na dostatočné vetranie. Nevdychujte plyn/dym/pary/aerosóly. Zabráňte kontaktu s pokožkou, očami a odevom. Používajte osobnú ochrannú výbavu.

6.2. Bezpečnostné opatrenia pre životné prostredie

Zabrániť úniku do kanalizácie a vôd.

6.3. Metódy a materiál na zabránenie šíreniu a vyčistenie**Na čistenie**

Pozbierať materiálom absorbujúcim tekutiny (piesok, štrk, kyselinový a univerzálny viazač). S pozbieraným materiálom zaobchádzajte podľa odseku likvidácie odpadu.

Ďalšie informácie

Pozbierať materiálom absorbujúcim tekutiny (piesok, štrk, kyselinový a univerzálny viazač). S pozbieraným materiálom zaobchádzajte podľa odseku likvidácie odpadu.

6.4. Odkaz na iné oddiely

Bezpečná manipulácia: pozri oddiel 7

Osobná ochrana: pozri oddiel 8

Likvidácia: pozri oddiel 13

ODDIEL 7: Zaobchádzanie a skladovanie**7.1. Bezpečnostné opatrenia na bezpečné zaobchádzanie****Inštrukcie na bezpečnú manipuláciu**

Pri otvorení styku sa majú podľa možnosti použiť zariadenia s lokálnym odsávaním. Nevdychujte plyn/dym/pary/aerosóly.

Inštrukcie na ochranu pred vznikom požiaru a výbuchu

Nie sú potrebné žiadne špeciálne protipožiarne opatrenia.

Pokyny týkajúce sa všeobecnej hygieny v pracovnom prostredí

Okamžite si vyzlečte znečistený, kontaminovaný odev. Vypracujte a dodržiavajte plán na ochranu pokožky! Pred prestávkami a po skončení práce si dôkladne umyte ruky a tvár, prípadne sa osprchujte. Na pracovisku nejeste, nepiť, nefajčiť a nesmrkať. Okamžite si vyzlečte znečistený, kontaminovaný odev. Vypracujte a dodržiavajte plán na ochranu pokožky! Pred prestávkami a po skončení práce si dôkladne umyte ruky a tvár, prípadne sa osprchujte. Na pracovisku nejeste, nepiť, nefajčiť a nesmrkať.

7.2. Podmienky na bezpečné skladovanie vrátane akejkoľvek nekompatibility**Požiadavky na skladovacie priestory a nádoby**

Uchovávať nádobu tesne uzavretú. Uchovávať uzamknuté. Skladovať na mieste, ku ktorému majú prístup len oprávnené osoby. Zaisťte dostatočné vetranie a bodové odsávanie na kritických miestach.

Karta bezpečnostných údajov

podľa UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9)

Prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)

Prepracované dňa: 26.06.2023

Katalógové číslo: 310200WW

Strana 4 z 9

Pokyny k spoločnému skladovaniu

Nie sú potrebné žiadne špeciálne bezpečnostné opatrenia.

ODDIEL 8: Kontroly expozície/osobná ochrana**8.1. Kontrolné parametre****8.2. Kontroly expozície****Primerané technické zabezpečenie**

Pri otvorenom styku sa majú podľa možnosti použiť zariadenia s lokálnym odsávaním. Nevdychujte plyn/dym/pary/aerosóly.

Individuálne ochranné opatrenia, ako napríklad osobné ochranné prostriedky**Ochrana očí/tváre**

Vhodná ochrana očí: košíkové okuliare.

Ochrana rúk

Pri styku s pracovnými chemikáliami by mali byť použité len ochranné rukavice proti chemikáliám s označením CE vrátane štvormiestneho overeného čísla. Prevedenie ochranných protichemických rukavíc je potrebné vybrať špecificky pre prácu v závislosti od koncentrácie a množstva nebezpečných látok. Odporúča sa, konzultovať s výrobcou rukavíc odolnosť hore uvedených ochranných rukavíc proti chemikáliám pre špeciálne použitie.

Ochrana pokožky

Použitie ochranných odevov.

Ochrana dýchacieho ústrojenstva

V prípade nedostatočného vetrania používajte ochranu dýchacích ciest.

ODDIEL 9: Fyzikálne a chemické vlastnosti**9.1. Informácie o základných fyzikálnych a chemických vlastnostiach**

Fyzikálny stav:	Kvapalný
Farba:	
Teplota topenia/tuhnutia:	-29 °C
Teplota varu alebo počiatková teplota varu a rozmedzie teploty varu:	179 °C
Horľavosť:	nie je stanovené
Dolný limit výbušnosti:	nie je stanovené
Horný limit výbušnosti:	nie je stanovené
Teplota vzplanutia:	80 °C
Teplota samovznietenia:	420 °C
Teplota rozkladu:	nie je stanovené
Hodnota pH (pri 20 °C):	3
Rozpustnosť vo vode: (pri 25 °C)	48 g/L
Rozpustnosť v iných rozpúšťadlách nie je stanovené	
Rozdeľovacia konštanta:	1,7
Tlak pary: (pri 20 °C)	1 hPa

Karta bezpečnostných údajov

podľa UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9)

Prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)

Prepracované dňa: 26.06.2023

Katalógové číslo: 310200WW

Strana 5 z 9

Tlak pary: (pri 50 °C)	3,7 hPa
Hustota (pri 20 °C):	0,93 g/cm ³
Relatívna hustota pár:	nie je stanovené

9.2. Iné informácie

Informácie týkajúce sa tried fyzikálnej nebezpečnosti

Výbušné vlastnosti

Produkt nie je: Nebezpečný prostredníctvom výbuchu. nie (ne-) výbušný podľa EU A.14

Oxidačné vlastnosti

Produkt nie je: podporujúci horenie.

Ostatné bezpečnostné charakteristiky

Relatívna rýchlosť odparovania:	nie je stanovené
Obsah rozpúšť' dľa:	0%
Obsah tuhého telesa:	0%
Dynamická viskozita: (pri 20 °C)	2,4 mPa·s

ODDIEL 10: Stabilita a reaktivita

10.1. Reaktivita

Nevzniká žiadna nebezpečná reakcia pri zaobchádzaní a skladovaní podľa určenia.

10.2. Chemická stabilita

Výrobok je stály pri skladovaní pri normálnych teplotách okolia.

10.3. Možnosť nebezpečných reakcií

Nie sú známe žiadne nebezpečné reakcie.

10.4. Podmienky, ktorým sa treba vyhnúť

žiadne/žiadny

10.5. Nekompatibilné materiály

Nie sú k dispozícii žiadne informácie.

10.6. Nebezpečné produkty rozkladu

Nie sú známe žiadne nebezpečné dekompozičné výrobky.

ODDIEL 11: Toxikologické informácie

11.1. Informácie o toxikologických účinkoch

Akútna toxicita

Po prehltnutí môže byť zdraviu škodlivý.

Môže mať škodlivé účinky pri kontakte s pokožkou.

Č. CAS	Označenie				
	Proces expozície	Dávka	Druh	Zdroj	Metóda
503-74-2	prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)				
	orálne	LD50 mg/kg	2500	Potkan	REACH Dossier OECD 401
	dermálne	LD50 mg/kg	>2000	Králík	REACH Dossier OECD 402

Žieravosť a dráždivosť

Spôsobuje vážne poleptanie kože a poškodenie očí.

Spôsobuje vážne poškodenie očí.

Karta bezpečnostných údajov

podľa UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9)

Prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)

Prepracované dňa: 26.06.2023

Katalógové číslo: 310200WW

Strana 6 z 9

Senzibilizačný účinok

Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.

Karcinogénne, mutagénne ako aj schopnosť reprodukcie ohrozujúce účinky

Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.

Toxicita pre špecifický cieľový orgán (STOT) - jednorazová expozícia

Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.

Toxicita pre špecifický cieľový orgán (STOT) - opakovaná expozícia

Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.

Aspiračná nebezpečnosť

Na základe dostupných údajov nie sú kritériá klasifikácie splnené.

11.2. Informácie o inej nebezpečnosti

Vlastností endokrinných disruptorov (rozvracačov)

Nie sú k dispozícii žiadne informácie.

Ďalšie inštrukcie

Táto látka je zaradená ako nebezpečná v zmysle nariadenia (ES) č. 1272 (2008).

ODDIEL 12: Ekologické informácie

12.1. Toxicita

Produkt nie je: Ekotoxický.

Č. CAS	Označenie					
	Toxicita pre vodné prostredie	Dávka	[h] [d]	Druh	Zdroj	Metóda
503-74-2	prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)					
	Akútna toxicita pre ryby	LC50	77 mg/l	96 h	Pimephales promelas (čerebľa potočná)	REACH Dossier OECD 203
	Akútna toxicita rias	ErC50	29,33 mg/l	72 h	Pseudokirchneriella subcapitata	REACH Dossier OECD 201
	Akútna toxicita crustacea	EC50	59,4 mg/l	48 h	Dafnia magna (veľká vodná blcha)	REACH Dossier OECD 202

12.2. Perzistencia a degradovateľnosť

Produkt nebol overený.

Č. CAS	Označenie				
	Metóda	Hodnota	d	Zdroj	
	Hodnotení				
503-74-2	prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)				
	OECD 301	62%	10		
	Readily biodegradable				

12.3. Bioakumulačný potenciál

Produkt nebol overený.

Rozdeľovací koeficient n-oktanol/voda

Č. CAS	Označenie	Log Pow
503-74-2	prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)	1,7

BCF

Č. CAS	Označenie	BCF	Druh	Zdroj
503-74-2	prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)	3,16		

Karta bezpečnostných údajov

podľa UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9)

Prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)

Prepracované dňa: 26.06.2023

Katalógové číslo: 310200WW

Strana 7 z 9

12.4. Mobilita v pôde

Produkt nebol overený.

12.6. Vlastnosti endokrinných disruptorov (rozvracačov)

Táto látka nemá vlastnosti endokrinných disruptorov vo vzťahu k iným ako cieľovým organizmom.

12.7. Iné nepriaznivé účinky

Nie sú k dispozícii žiadne informácie.

Všeobecné údaje

Zabráňte uvoľneniu do životného prostredia.

ODDIEL 13: Opatrenia pri zneškodňovaní**13.1. Metódy spracovania odpadu****Informácie o zneškodňovaní**

Zabrániť úniku do kanalizácie a vôd. Odpad zlikvidujte podľa úradných predpisov.

Likvidácia nevyčistených obalov a doporučené čistiace prostriedky

Umyte s veľkým množstvom vody. Úplné vyprázdnené obaly môžu byť odovzdané na recykláciu

ODDIEL 14: Informácie o doprave**Nármorná preprava (IMDG)****14.1. Číslo OSN alebo identifikačné**

UN 3265

číslo:**14.2. Správne expedičné označenie**

CORROSIVE LIQUID, ACIDIC, ORGANIC, N.O.S.

OSN:**14.3. Trieda, resp. triedy**

8

nebezpečnosti pre dopravu:**14.4. Obalová skupina:**

II

Bezpečnostné značky:

8

Posebne določbe:

274

Obmedzené množstvá (LQ):

1 L

Vyňaté množstvá:

E2

EmS:

F-A, S-B

Deliaca skupina:

1 - acids

Vzdušná preprava ICAO-TI a IATA-DGR**14.1. Číslo OSN alebo identifikačné**

UN 3265

číslo:**14.2. Správne expedičné označenie**

CORROSIVE LIQUID, ACIDIC, ORGANIC, N.O.S.

OSN:**14.3. Trieda, resp. triedy**

8

nebezpečnosti pre dopravu:**14.4. Obalová skupina:**

II

Bezpečnostné značky:

8

Posebne določbe:

A3 A803

Obmedzené množstvá (LQ) osobné

0.5 L

dopravné lietadlá:

Karta bezpečnostných údajov

podľa UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9)

Prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)

Prepracované dňa: 26.06.2023

Katalógové číslo: 310200WW

Strana 8 z 9

Passenger LQ:	Y840
Vyňaté množstvá:	E2
IATA-Baliace inštrukcie pre osobné dopravné lietadlá:	851
IATA-Maximálne množstvo osobné dopravné lietadlá:	1 L
IATA-Baliace inštrukcie pre preparavovany náklad:	855
IATA-Maximálne množstvo preparavovany náklad:	30 L

14.5. Nebezpečnosť pre životné prostredie

NEBEZPEČNOSŤ PRE ŽIVOTNÉ
PROSTREDIE: Nie

14.6. Osobitné bezpečnostné opatrenia pre užívateľa

Pozor: silne žieravý.

14.7. Námorná preprava hromadného nákladu podľa nástrojov IMO

nepoužiteľné

ODDIEL 15: Regulačné informácie**Národné predpisy**

Pracovné obmedzenie: Dbajte na pracovné omedzenie nepľnoletých osôb podľa zákona (94/33/ES).

ODDIEL 16: Iné informácie**Skratky a akronymy**

ADR: Accord européen sur le transport des marchandises dangereuses par Route
(European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road)
IMDG: International Maritime Code for Dangerous Goods
IATA: International Air Transport Association
GHS: Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals
EINECS: European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances
ELINCS: European List of Notified Chemical Substances
CAS: Chemical Abstracts Service
LC50: Lethal concentration, 50%
LD50: Lethal dose, 50%
CLP: Classification, labelling and Packaging
REACH: Registration, Evaluation and Authorization of Chemicals
GHS: Globally Harmonised System of Classification, Labelling and Packaging of Chemicals
UN: United Nations
DNEL: Derived No Effect Level
DMEL: Derived Minimal Effect Level
PNEC: Predicted No Effect Concentration
ATE: Acute toxicity estimate
LL50: Lethal loading, 50%
EL50: Effect loading, 50%
EC50: Effective Concentration 50%
ErC50: Effective Concentration 50%, growth rate
NOEC: No Observed Effect Concentration
BCF: Bio-concentration factor
PBT: persistent, bioaccumulative, toxic
vPvB: very persistent, very bioaccumulative
RID: Regulations concerning the international carriage of dangerous goods by rail
ADN: European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Inland Waterways
(Accord européen relatif au transport international des marchandises dangereuses par voies de navigation
intérieures)
EmS: Emergency Schedules

Karta bezpečnostných údajov

podľa UN-GHS (ST/SG/AC.10/11/Rev.9)

Prírodná kyselina izovalérová (kyselina 3-metylbutánová)

Prepracované dňa: 26.06.2023

Katalógové číslo: 310200WW

Strana 9 z 9

MFAG: Medical First Aid Guide

ICAO: International Civil Aviation Organization

MARPOL: International Convention for the Prevention of Marine Pollution from Ships

IBC: Intermediate Bulk Container

VOC: Volatile Organic Compounds

SVHC: Substance of Very High Concern

Pre skratky a akronymy pozri tabuľku na <http://abbrev.esdscom.eu>

Skratky a akronymy pozri v ECHA: Usmernenia k požiadavkám na informácie a k hodnoteniu chemickej bezpečnosti, kapitola R.20 (zoznam pojmov a skratiek).

Ďalšie informácie

Údaje sú založené na dnešnom stave našich znalostí, nepredstavujú ale žiadnu záruku za vlastnosti výrobku a nedávajú základ žiadnemu právnemu vzťahu. Súčasné zákony a nariadenia musí príjemca našich výrobkov dodržiavať vo svojej vlastnej zodpovednosti.